

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU
SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOANNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RADULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul posta

SUMAR:

Privilegiile în dreptul internațional privat, de d-l D. Alexandrescu.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I: Ministerul public cu Leon Fischer și altul.*

Tribunalul Ilfov, secția comercială: Teodor Panas cu societatea de asigurare «Dacia-România».

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ.— *Observație de S. R.*

PRIVILEGIILE

IN

DREPTUL INTERNAȚIONAL PRIVAT

În regulă generală, legea locului situației bunurilor (*lex rei sitae*) determină creanțele care urmează a fi privilegiate, oricare ar fi naționalitatea creditorului și natura bunurilor la care se aplică privilegiile. Principiul teritorialității privilegiilor este recunoscut atât de doctrină cât și de jurisprudență, pentru că privilegiile interesează ordinea publică, ca unele ce se întemeiază pe considerații de umanitate, de echitate și de credit public¹⁾.

1) Vezi Trib. Béziers, *Dreptul* din 1910, No. 63 (cu observația noastră); C. Paris, *Pand. Périod.* 1907. 5. pag. 43. «Considerând, zice Curtea noastră de casație, că, în principiu, după dreptul internațional privat, legea locului situației imobilului, sau de este vorba de mobile, iarăș legea locului situației lor pe timpul vânzării, este aceea care regulează dreptul de preferință între creditorii aceluiaș debitor, oricare ar fi locul nașterii creanțelor» (Bult. s. I, 1871, pg. 121—122). Cpr. Guillaouard, *Privil. et hypothèques*, II, 549; Despagnet, *Précis de droit international privé*, 405, pag. 1158 (ediț. 5-a din 1909, revăzută de Ch. de Boeck, profesor la Bordeaux); Surville et Arthuys, *Cours élément. de droit international privé*, 376, p. 470 (ed. 5-a, 1910); Weiss, *Tr. théorique et*

Din cele mai sus expuse rezultă două consecințe importante, și anume: 1° străinii se bucură în țara noastră de toate privilegiile stabilite de legile noastre asupra mobilelor și imobilelor, chiar dacă aceste privilegii n'ar fi recunoscute de legile lor respective⁴⁾; 2° străinii nu pot să invoace în țara noastră un privilegiu recunoscut de o lege străină, dacă el nu este admis și de legile noastre. Cu alte cuvinte, se va aplică în specie legea teritorială, și numai această lege, fie în privința constituției privilegiilor, fie în privința condițiilor cerute spre a le conserva și a le opune terțiilor, fie, în fine, spre a determina drepturile ce derivă din ele³⁾.

În baza acestor principii se decide, cu drept cuvânt, că un vânzător de mobile italian va avea privilegiul vânzătorului (art. 1730, 5° C. civ. rom.), deși acest privilegiu nu există în legea italiană⁴⁾;

pratique de droit international privé, IV, p. 254; T. Huc, XIII, 234, p. 290; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 1516 urm.; Répert. Sirey-Carpentier, v^o *Privilège*, 1856 urm.

2) Vezi tom. X al Coment. noastre, pag. 405, text și nota 2. Vezi și tom. IX, pag. 329.

3) Despagnet, *op. cit.*, 418, p. 1180; T. Huc, XIII, 234; Surville et Arthuys, *op. cit.*, 384; Laurent, *Droit civil international*, VII, 404; Weiss, *op. cit.*, IV, pag. 254 urm.; Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v^o *Privil. et hypothèques*, No. 1 urm., și No. 8; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 15164; Répert. Sirey, v^o *Privilège*, 1354 urm.; Trib. Paris și C. Douai, *J. Clunet*, anul 1889, p. 621 și anul 1892, pag. 928, etc.— Vezi însă Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1448 și 1455.

4) Acest privilegiu nu există nici în codul german, unde privilegiul copărtașilor și al imprumutătorului, care a dat bani pentru dobândirea unui imobil, sunt de asemenea necunoscute. Vezi tom. X suscitată, p. 321, 322.

din contra, un italian nu va avea în țara noastră privilegiul pe care art. 1958, 7° din codul italian îl admite pentru îmbunătățirea lucrului, căci codul nostru, ca și acel francez, mărginește acest privilegiu la garantarea cheltuelilor făcute pentru conservarea lucrului (art. 1730, 4°)⁵).

Tot astfel, o femeie străină nu va putea să exercite asupra mobilelor bărbatului său, situate în România, în prejudiciul altor creditori, pentru restituirile ce i se datoresc, un privilegiu necunoscut de legile noastre, presupunând că un asemenea privilegiu ar exista după legea țării sale⁶).

Tot legea situațiunii bunurilor va fi consultată spre a se decide nu numai dacă cutare creanță este sau nu privilegiată, dar încă și în privința condițiilor cerute pentru ca constituirea privilegiului să fie realizată în fapt⁷).

De asemenea, tot legea situațiunii bunurilor va fi aplicată și în privința separației patrimoniilor, pentru că beneficiul acestei separații interesează ordinea publică, așa că creditorii moștenirii vor putea exercita acest beneficiu în privința tuturor bunurilor, mobile sau imobile, situate în România, chiar dacă moștenirea ar fi cârmuită de o lege străină care nu admite beneficiul separației de patrimonii⁸).

În privința privilegiilor maritime, aplicarea legii situațiunii bunurilor este însă foarte discutată în

5) Weiss, *op. cit.*, IV, p. 256; Milhaud, *Principes du droit international privé dans leur application aux privilèges et hypothèques*, p. 57 (ed. din 1885), etc.

6) Trib. Béziers, *Dreptul* din 1910, No. 63 (cu observ. noastră); Trib. Paris, *J. Clunet*, anul 1889, consid. dela p. 622, 623; Pand. fr., v^o cit., 15169. Cpr. Laurent, *Droit civil international*, VII, 370.

7) Pand. fr., v^o cit., 15172 urm.; C. Paris, *Pand. Périod.* 1907, 5. 43.

8) Pand. fr., v^o cit. 15186, 15187; Brocher, *Cours de droit international privé*, I, p. 432 urm.; Rolin, *op. cit.*, II, 768, p. 329; Milhaud, *op. cit.*, p. 167, 168; Vincent et Pénaud, *op. cit.*, v^o *Successions*, 127.— *Contră*: Antoine, *De la succession légitime et testamentaire en droit international privé*, p. 130; Bertauld, *Questions pratiques et doctrinales du code Napoléon*, I, 140, pag. 100 urm.; Weiss, *op. cit.*, IV, p. 580 urm., etc., care aplică, în specie, legea personală a defunctului. Cpr. Despagnet, *op. cit.*, 372, pag. 1072. Vezi asupra separației de patrimonii în dreptul internațional privat, Baudry et Wahl, *Successions*, III, 3206 urm.

Franța, și unii aplică, în specie, legea pavilionului⁹).

Legea situațiunii bunurilor întrunește însă și aci majoritatea autorilor¹⁰).

D. ALEXANDRESCO

9) Vezi Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VI, 1689, precum și autoritățile citate în Pand. fr., v^o cit., 15189 urm.

10) Desjardins, *Droit commercial maritime*, I, 104; Dufour, *Idem*, I, 63, precum și numeroasele autorități citate în Pand. fr., v^o cit., 15195 urm. Cpr. Répert. Sirey, v^o *Navire*, 2278 urm. Vezi în privința acestei controverse, asupra căreia nu ne putem întinde mai mult, Vincent et Pénaud, *op. cit.*, v^o *Privilèges et hypothèques*, 9 urm. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 329, text și nota 5.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I.

Audiența dela 9 Februarie 1911

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte

Ministerul public cu Leon Fischer și altul

CURTEA DE CASAȚIE. — MINISTER PUBLIC. — CONCLUZIUNI. — ART. 10, 11 ȘI 54 LEGEA CURȚEI DE CASAȚIE.

CURTE DE APEL. — PROCUROR GENERAL. — ORGAN AL LEGII. — ATRIBUȚIUNI.

TRUSTURI ARENDĂȘEȘTI. — CONTRACT DE ARENDARE. — PERSOANĂ INTERPUSĂ. — ANULARE CERUTĂ DE PROCUROR. — ART. 1 ȘI 2 LEGEA TRUSTURILOR.

TRUSTURI ARENDĂȘEȘTI. — PERSOANĂ INTERPUSĂ. — PĂRĂȚI. — SCOATEREA DIN PROCES A ARENDAȘULUI ADEVĂRAT. — EXCES DE PUTERE.

1° După art. 54 din legea organică a Curții de casație, procurorul, în toate pricinile în care este chemat a lua concluziuni, vorbește cel din urmă, afară de cazul când el însuș ar fi parte prigonitoare. Intrucât dar ministerul public de pe lângă Curtea de casație nu este parte prigonitoare când este vorba de anularea unui contract de arendare, după cererea procurorului tribunalului făcută conform legii din 12 Aprilie 1908, pentru mărginirea dreptului de a ține moșii în arendă, urmează că procurorul general și în asemenea recursuri are să vorbească cel din urmă.

2° Este înapădămisibilă cererea de a se cită în casație procurorul general al Curții de apel, de oarece el nu poate fi chemat a pune concluziuni decât înaintea instanței pe lângă care are compe-

tența de a funcționa, și atribuțiunile lui ca organ al legii se transmit ministerului public de pe lângă Curtea de casație. Afară de aceasta, nici un text de lege nu prevede o asemenea cerere.

3° Curtea de fond violează dispozițiunile art. 1 și 2 din legea pentru mărginirea dreptului de a ține în arendă moșii și dă o decizie casabilă când respinge cererea procurorului de a se anulă un contract, fără a examina chestiunea dacă arendarea coprinde mai multe moșii cu întindere mai mare de 4000 hectare, sau o singură moșie sub diferite numiri, precum și dacă arendașul nu este o persoană interpusă, chestiuni de natură a schimba soluția procesului.

4° Când procurorul tribunalului a cerut anularea unui contract de arendă conform legii trusurilor, atât față de partea pe care o consideră ca persoană interpusă, cât și față de adevăratul arendaș, ambii aceștia urmează a figura în instanță ca pârâți, și în asemenea situațiune, Curtea neputând să judece acțiunea decât față de ambii pârâți, comite un exces de putere când scoate din proces pe unul dintr'ânșii, fără a examina afacerea în fond, după cum eră datoare să facă din oficiu.

No. 107.— Casată, în urma recursului făcut de d-l procuror general al Curței de apel din Iași, decizia No. 107 din 1910 și jurnalul No. 1617 din 1910, ale acelei Curței, secțiunea II, date în proces cu Leon Fischer și altul.

S'au ascultat: d-l consilier Gr. Ștefănescu, în citirea raportului făcut în cauză; d-nii avocați Take Ionescu, Al. Bădărău și D. Negulescu, în dezvoltarea incidentelor și combaterea motivelor de casare; d-l procuror general Sc. Popescu, în concluziuni.

Curtea, deliberând,

Asupra chestiunii de a se ști dacă procurorul general de pe lângă această Inaltă Curte trebuie să vorbească cel dintâiu sau cel din urmă:

Considerând că, după dispozițiunile art. 54 din legea organică a Curței de casație, în toate pricinile, procurorul vorbește cel din urmă, afară de cazul când el însuș va fi parte prigonitoare;

Că, ministerul public de pe lângă această Inaltă Curte, în afară de cazurile când procedează direct la urmărire

sau la instrucțiune (art. 12, 36 și 37 legea Curței de casație, art. 443, 444, 446, 496, 501, 531 și 539 pr. penală), nu are înaintea acestei jurisdicțiuni exercițiul acțiunii publice, el este chemat să pue concluziuni în toate pricinile civile sau corecționale, în conformitate cu dispozițiunile art. 10 și 11 din legea organică a Curței de casație, și în aceste cazuri, fără nici o distincțiune de natura afacerii, este ascultat ca parte alăturată, căci recursul care investește Curtea cu judecarea lui este format și dirijat de către partea care a atacat deciziunea;

Că, intrucât dar în speță ministerul public de pe lângă această înaltă instanță nu este parte prigonitoare, de oarece este vorba de anularea unui contract de arendare după cererea procurorului tribunalului, făcută conform legii din 12 Aprilie 1908 pentru mărginirea dreptului de a ține în arendă moșii, urmează ca, conform art. 54 din legea Curței de casație, procurorul general să vorbească cel din urmă.

D-l avocat Take Ionescu a cerut să fie citat procurorul general al Curței de apel din Iași, spre a-și susține recursul și motivele de casare, pentru că el este partea cu care se judecă, după cum rezultă din hotărîrea Curței de a vorbi cel din urmă procurorul general al acestei Inalte Curți.

D-l procuror general Sc. Popescu a conchis pentru respingerea cererii de a fi citat procurorul general al Curței de apel din Iași.

Curtea, deliberând,

Asupra cererii intimaților prezenți de a fi citat procurorul general al Curței de apel din Iași:

Considerând că procurorul general al Curței de apel, ca organ al legii, lucrând ca parte principală, nu poate fi chemat să pue concluziuni decât înaintea instanței pe lângă care are competență de a funcționa;

Că, atunci când el face recurs într'o pricină în care a lucrat ca parte principală, atribuțiunile sale ca organ al legii se transmit ministerului public de pe lângă această Inaltă Curte, și intrucât nici un text de lege nu îndreptățește pe intimați a cere citarea procurorului general al Curței de apel, o asemenea cerere este inadmisibilă și ca atare urmează a fi respinsă.

Pentru aceste motive, respinge cererea.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului II de casare:

II. «Violarea legii, și anume a art. 1 și 2 din legea din 12 Aprilie 1908. În adevăr, după art. 1, nimeni nu poate lua în arendă mai multe moșii a căror întindere ar trece peste 4000 hectare cultivabile.

«Iar art. 2 dă drept justiției ea, din oficiu, să declare nule contractele cari ar trece peste această mărghinire.

«In fapt, se constată că Leon Fischer, prin contractul de arendă transcris la Trib. Fălciu sub No. 1202 din 1908, a luat în arendă moșiile Bărboși, Hoceni și Gușetei din județul Fălciu, și că aceste trei moșii au o întindere totală de 7600 hect., din cari 5243 hect. pământ cultivabil, după cum se vede din adresa administratorului financiar de Huși; că e vorba de trei moșii, și nu de trei trupuri purtând trei nume deosebite, aceasta rezultă cu evidentă și din însuș contractul de arendă care le numește moșii. Dealtfel, chiar suprafața lor întinsă exclude o asemenea denumire. Prin urmare, contractul de arendă al moșiilor Barboși, Hoceni și Gușetei, transcris la No. 1202 din 1908 de tribunalul Fălciu, e nul și de nul efect, întrucât ar trece peste mărghinirea permisă de lege.

«Această nulitate fiind de ordine publică și trebuind să fie constatată și din oficiu, Curtea eră datoare să examineze acest motiv de nulitate, ce rezultă dealtfel cu prisosință din actele aflate la dosar, și să declare în consecință zisul contract în întregime nul și de nul efect».

Având în vedere decizia supusă recursului, din care rezultă că procurorul tribunalului Fălciu, în virtutea art. 2 din legea pentru mărghinirea dreptului de a ține în arendă moșii, a cerut acelui tribunal să anuleze contractul de arendare al moșiilor Barboși, Hoceni și Gușetei din județul Fălciu, intervenit între proprietara Maria Moruzi și Leon Fischer, acesta însă ca fiind persoană interpusă a tatălui său Froim Fischer, contract transcris la No. 1202 din 1908, chemând în instanță, ca părți, pe proprietara Maria Moruzi, pe Froim Fischer, adevăratul arendaș, și pe Leon Fischer, persoană interpusă; că, tribunalul Fălciu, prin sentința No. 213 din 1910, admitând cererea procurorului, a anulat susmenționatul contract. În contra acestei sentințe făcând apel atât Leon Fischer cât și Froim Fischer, Curtea de apel, mai întâiu, prin jurnalul No. 1617 din 1910, scoate din proces pe Froim Fischer, apoi, prin decizia No. 107 din 1910, respinge ca neîntemeiată cererea procurorului pentru anularea susmenționatului contract de arendare;

Considerând că, după dispozițiunile art. 1 și 2 din legea pentru mărghinirea dreptului de a ține în arendă moșii, nimeni nu poate lua în arendă mai multe moșii a căror întindere împreună ar trece peste 4000 hectare cultivabile, iar nulitatea unor asemenea contracte de arendare este de ordine publică, și justiția este datoare s'o constate din oficiu;

Considerând că, în speță, deși prin chiar contractul de arendare se arată că s'a luat în arendă trei moșii, iar nu trei trupuri de moșie, și din adresa administrației financiare se vede că aceste trei moșii au o întindere mai mare de 4000 hectare cultivabile, Curtea de apel nu examinează câtuș de puțin această chestiune, ceea ce eră datoare să facă din oficiu, conform suscitatalui text de lege, întrucât

chestiunea aceasta eră evidentă și de natură a schimbă soluțiunea procesului, căci de rezolvarea ei depindea anularea contractului de arendare, în cazul cum s'a găsit de Curte că Leon Fischer nu eră persoană interpusă;

Că, dar, Curtea de apel respingând cererea procurorului, fără să cerceteze chestiunea, care eră datoare din oficiu a o cercetă, a violat dispozițiunile art. 1 și 2 din legea pentru mărghinirea dreptului de a ține în arendă moșii, și de aceea motivul II de casare este întemeiat.

Asupra motivului III de casare :

«Exces de putere și violarea art. 1 și 2 din legea pentru mărghinirea dreptului de a ține în arendă moșii.

«S'a cerut de parchetul Fălciu a se declara de nul și de nul efect contractul de arendă al moșiilor Barboși, Hoceni și Gușetei din acel județ, autentificat și transcris la acel tribunal sub No. 1202 din 1908, pe motivul că Leon Fischer eră o persoană interpusă, și că adevăratul arendaș eră Froim Fischer, acțiune care a și fost admisă de tribunal.

«Așa pusă chestiunea, Froim Fischer și Leon Fischer nu sunt în realitate decât una și aceeaș persoană, adică arendașul moșiilor în chestiune și în această calitate, Froim Fischer, a fost chemat în cauză ca parte principală.

«Curtea însă scoate din cauză pe Froim Fischer, pe motiv că în cauză nu pot figură decât aceia între cari a intervenit contractul, adică proprietara Maria Moruzi și Leon Fischer, declarând *a priori* că Froim Fischer ar fi străin de acest contract. Procedând astfel, Curtea prejudecă soluțiunea procesului, comite un adevărat exces de putere și violează fățiș art. 1 și 2 al legii pentru mărghinirea dreptului de a ține în arendă moșii, făcând cu modul acesta ca hotărîrea în anularea contractului să nu poată fi opozabilă și lui Froim Fischer».

Considerând că, este neîntemeiată obiecțiunea intimaților cum că ar fi inadmisibil recursul făcut în contra jurnalului No. 1617 din 1910, de oarece nu numai acest jurnal a fost atacat cu recurs, dar și decizia No. 107 din 1910, prin care s'a rezolvat fondul procesului, ambele recursuri fiind în termen, astfel că, în orice caz, recursul făcut în cotra susmenționatului jurnal este admisibil;

Considerând că procurorul tribunalului a cerut anularea contractului de arendare, atât față de Leon Fischer cât și față de Froim Fischer, pretinzând că acesta este adevăratul arendaș, iar Leon Fischer nu este decât o persoană interpusă, astfel că ambii aceștia figurau în instanță ca părâți principali; că, în asemenea situațiune, Curtea de apel nu putea să judece acțiunea decât astfel cum a fost introdusă de procuror față de ambii părâți, întrucât procurorul pretindea că adevăratul arendaș este Froim Fischer, și cerea să fie menținut în cauză și acesta;

Că, dar, Curtea de apel numai prin exces de putere a putut să scoată din proces pe Froim Fischer pentru simplul motiv că contractul de arendare este încheiat

numai între Leon Fischer și Maria Moruzi, fără să cerceteze afacerea în fond și față de Froim Fischer, după cum cerea procurorul și după cum Cureau de apel eră datoare să facă; că, de aceea, și motivul III de casare este intemeiat;

Că, astfel fiind, atât decizia No. 107 din 1910, cât și jurnalul No. 1617 din 1910 urmează să fie casate, fără a mai fi necesar să se cerceteze și celelalte motive de casare.

Pentru aceste motive, casează.

TRIBUNALUL ILFOV, SECȚIA COMERCIALA

Audiența dela 28 Ianuarie 1911

Președința d-lui I. Marinovici, președinte

Teodor Panas cu societatea de asigurare «Dacia-România»

ASIGURARE ASUPRA VIEȚEI.— OBLIGAȚIUNE.— CAUZĂ.— RISC
EVENTUAL.— CONTRACT.— CONDIȚIE DE VALIDITATE.— ART. 948
C. CIVIL.— ART. 455, 456 ȘI 457 C. COM.

ASIGURARE ASUPRA VIEȚEI.— CONTRACT.— NULITATE LE-
GALĂ.— CLAUZĂ.— NEVALIDITATE.

ASIGURARE ASUPRA VIEȚEI.— LIBERTATEA CONVENȚIUNILOR.—
RESTRIȚIUNE.— PRIME.— TERMEN FIX.— CLAUZĂ DE NERESTI-
TUIRE.— NEVALIDITATE.— ART. 5 ȘI 969 C. CIVIL.

1° În contractele de asigurare asupra vieții, cauza obligațiunii este riscul ce asigurătorul își ia în schimbul plății primelor, fără care asigurarea contractată nu are existență legală.

2° Societatea de asigurare nu se poate prevala de clauza de nerestituire a primelor din contractul de asigurare, când acest contract este isbit de o nulitate legală, și nu poate fi deci generator de obligațiuni.

3° Deși legiuitorul codului civil a pus un principiu general în art. 969, care regulează libertatea convențiilor, totuși există o restricțiune în art. 5 c. civil, care nu permite ca părțile să de-roage prin convențiuni particulare la legile de ordine publică.

În contractele de asigurare asupra vieții, clauza de nerestituire a primelor este o convenție de natură a vătăma ordinea publică, pentru că permite societății o îmbogățire în dauna altuia, ceea ce nu se poate fără o justă cauză.

No. 94.— D-l Teodor Panas a făcut opozițiune în contra sentinței pronunțată de acest tribunal, cu No. 687 din

1910, prin care s'a respins ca nesuștinută acțiunea sa intentată contra societății de asigurare «Dacia-România», prin petițiunea înregistrată la No. 12154 din 1910.

S'au ascultat: d-l avocat Petrovici, din partea reclamantului, d-l V. Athanasovici, avocatul societății «Dacia-România», în combaterea acțiunii.

Tribunalul,

Având în vedere că, prin această acțiune, Teodor Panas cere ca societatea de asigurare Dacia-România să fie obligată a-i restitui suma de lei 12.414,40 și suma de 4911 lei 25 cu dobânzi și cheltueli; că, oral, Teodor Panas a modificat în parte această acțiune și intimata a primit desbaterile în instanță, modificare prin care cere ca societatea de asigurare Dacia-România să fie condamnată la restituirea sumei de lei 12.414,40 cu dobânzi și cheltueli, întemeindu-și acțiunea, în primul rând, pe faptul că polița de asigurare cu No. 57511 din 11 Ianuarie 1905 este nulă, potrivit dispozițiilor art. 455, 456 și 457 din codul de comerț, de oarece, în speță, nu poate fi vorba de un risc eventual contra căruia societatea Dacia-România l'ar fi asigurat, și fără risc sau posibilitate de risc, nu poate fi vorba de asigurare; or, spune reclamantul, în speță fiind vorba de un contract de asigurare, pentru a fi valabil contractul, trebuie să întrunească toate elementele cerute de art. 948 cod civ., și în speță lipsește unul din elementele esențiale «cauza», pentru că cauza este garanția unui risc, care în speță nu există;

În al doilea rând, obligația ce legă pe contractantul Teodor Panas de societatea de asigurare Dacia-România anulându-se de asigurători, cauza determinantă a contractării a dispărut, societatea deține astfel sumele depuse de Teodor Panas fără cauză, și în virtutea art. 5 c. civ., contractul de asigurare e nul, isbit fiind de o nulitate ce interesează ordinea publică;

Având în vedere desbaterile orale urmate în instanță, actele din dosarul cauzei și concluziunile scrise depuse de părți; că, din toate acestea rezultă în fapt următoarele: Teodor Panas asigură la societatea de asigurare Dacia-România cu polița No. 57511 din Ianuarie 1905, pe fca sa Mariana, în vârstă de un an, pentru un capital fix de lei 200.000, plătit de societatea asigurătoare după 21 de ani fiicei sale. Potrivit condițiilor generale coprinse în polița de asigurare, urmă ca asiguratul să plătească din șase luni în șase luni ale fiecărui an, o primă de 3.177 lei, aceasta timp de 21 ani, data la care

polița de asigurare devine exigibilă pentru suma asigurată ; ca, Teodor Panas următor obligațiunilor ce rezultă pentru dânsul, a continuat cu plata primelor în decurs de doi ani, până la 1 Iulie 1906, când a achitat ultima primă cu chitanța din 23 Octombrie 1906. Dela această dată ne mai putând continua cu plata lor, Teodor Panas a cerut societății de asigurare Dacia-România, prin scrisori, restituirea sumei de lei 12.414,40 care reprezenta totalitatea primelor vărsate societății de asigurare Dacia-România, indicând în acelaș timp asigurătorului că numai are posibilitatea de a continua cu plata lor ;

Că, Societatea Dacia-România refuzând atât verbal cât și în scris restituirea primelor încasate, Teodor Panas a intentat acțiunea de față ;

Având în vedere că reclamantul își întemeiază acțiunea, în primul rând, pe dispozițiunile art. 455, 456 și 457 c. com., combinat cu art. 948 c. civ. ;

Considerând că, în principiu, după dispozițiunile art. 442 cod. com., asigurarea este un contract prin care asigurătorul se obligă ca, drept o primă, să despăgubească pe asigurat de pierderile sau de daunele ce acesta ar încerca prin oarecare întâmplări fortuite or de forță majoră, sau a plăti o sumă de bani după durata sau oarecare întâmplări ce ar avea loc în viața uneia sau mai multor persoane ;

Că asigurarea fiind un contract, trebuie analizat care este elementul esențial care îi atribuie această natură, care este cauza juridică a existenței sale ;

Având în vedere că art. 455, 456 și 458 c. com. prevăd că asigurarea este nulă, dacă asigurătorul și asiguratul sau persoana ce a asigurat cunoșteau că nu au fost riscuri, sau că ele încetase, or că paguba se și întâmplase ; că asigurarea se socotește ca și cum nu ar fi existat, dacă lucrul asigurat nu a fost supus riscurilor ;

Având în vedere, deci, că legea comercială, care regulează această materie prevede că este de esență orăcărui contract de asigurare de a cuprinde un risc care se asigură ;

Că, aceasta rezultă atât din definițiunea dată în art. 442 cod. comercial contractului de asigurare, care prin cuvintele «de pierderile sau daunele ce acesta ar încerca din oarecare întâmplări fortuite or de forță majoră», exprimă ideea generală de risc, cât și din sorgintea legii noastre a asigurărilor, care la italieni corespunde cu art. 449—453 din condica de comerț italiană, unde toate asigurările au de scop a asigura un risc eventual

(Vivante, vol. 4, No. 1858 și 1976) ; că, italienii au luat aceste dispozițiuni după legea belgiană, din 11 Iunie 1874 (Vivante, vol. 4 p. 288) unde nu poate fi vorba decât de asigurări pentru caz de moarte sau accidente cari produc incapacitatea de a lucra (Namur, *Le code de commerce belge*, II, pag. 587) ;

Că, toate acestea invederează că nu este asigurare atunci când asigurătorul nu își ia asuprași un risc în schimbul plății primelor, și atât de adevărat e aceasta încât art. 473 c. com. român prevede că drept o primă, se poate asigura plata unei sume de bani după durata sau întâmplările ce ar avea loc în viața celui ce se asigură sau în viața altei persoane ;

Considerând că, și din dispozițiunile art. 41 al legii belgiene asupra asigurărilor, cum și din expunerea de motiv ea raportorului acestei legi (asigurări asupra vieții) corespunzător art. 473 cod. com. român rezultă că riscul este de esență existenței orăcărui contract de asigurare (Namur, vol. II p. 589) ;

Considerând că, din toate acestea, rezultă că contractul de asigurare, pentru a fi valabil, trebuie să întrunească toate elementele care constituie însăși existența lui ;

Dacă unul din ele lipsește, acest contract este considerat ca și cum nu ar fi existat, el este atins de un viciu radical, chiar dela începutul formațiunii lui ; condiția necesară validității îl împiedică de a produce efectul pe care în mod normal ar fi trebuit să-l aibă ;

Având în vedere că, în speță, fiind în prezența unui contract sinalagmatic, el trebuie să întrunească toate condițiunile necesare și esențiale pentru existența unui contract ;

Că, după dispozițiunile art. 954 c. civ., elementele esențiale ale existenței unei convențiuni sunt : 1) consimțământul părților contractante ; 2) capacitatea părților contractante ; 3) un obiect determinat ; 4) o cauză licită ;

Având în vedere că, în orice contract de asigurare asupra vieții, cauza convențiunii este obligația ce își ia asigurătorul asupraș de a garanta pe asigurat de un risc eventual ce ar fi de natură a aduce un prejudiciu persoanei sale ;

Considerând că, dispozițiunile art. 442 c. com., consacra în termeni categorici acest lucru ; că, din dispozițiunile art. 455 c. com. rezultă acelaș lucru, ba mai mult, legiuitorul a avut grija să arate că asigurările în care ar lipsi riscul sunt nule de drept ;

Că, din dispozițiunile art. 476 c. com. de sub rubrica «asigurări asupra vieții», rezultă că dispozițiunile art.

458 se aplică și la asigurările asupra vieții, cu alte cuvinte, că, și în contractele de asigurare asupra vieții, spre a fi valabile, trebuie să existe un risc, fără de care asemenea contracte nu pot avea existența legală;

Având în vedere că, odată stabilită cauza juridică a contractului de asigurare — riscul — urmează a se vedea dacă în speță există risc, pentru a putea determina natura contractului care se discută;

Considerând că, în fapt, în art. 15 din polița de asigurare, unde sunt stipulate de către societatea de asigurare condițiile de asigurare, se menționează că, în cazul când asiguratul ar înceta din viață înaintea expirării termenului de asigurare stipulat în poliță, asigurarea este anulată de drept, fără notificare, chiar din momentul morții asiguratului, iar societatea Dacia-România va restitui, fără dobândă, primele plătite până la moartea asiguratului;

Considerând că, din citirea numai a acestei clauze, reese în chip învederat că în speță nu există nici un risc pe care asigurătorul se obligă a și-l lua asupraș în schimbul primelor pe care le plătește asiguratul pentru că nu poate fi vorba de risc când în acest gen de asigurare ce o prevede și o numește astfel societatea Dacia-România, societatea se obligă a restitui pur și simplu banii înapoi, după ce a profitat din primele încasate și a tras profit prin speculații;

Că, în fapt, tribunalul, ținând seamă de quantumul primelor anuale și de termenul asigurării constată că, în speță, nu poate fi vorba de o asigurare, deoarece după expirarea termenului, societatea răspunde asiguratei 200.000 lei mai puțin decât reprezintă ratele capitalizate cu dobânzi legale până la zi; că, deci, nici din acest punct de vedere, nu există vre-o posibilitate măcar de risc pentru societate;

Că, este elementar, în materie de asigurare, că asigurarea cu termen fix nu se concepe ca o adevărată asigurare, pentru că capitalul asigurat se plătește în orice caz la un termen hotărît mai dinainte;

Având în vedere că societatea Dacia-România, în apărarea sa, expune: că, nu poate fi obligată la restituțiunea primelor încasate din partea asiguratului Teodor Panas, pentru că, potrivit clauzei din condițiile generale ale contractului de asigurare, dacă persoana asigurată nu plătește primele, aceste prime rămân definitiv dobândite societății și nu poate fi ținută la restituirea lor, deci această fiind legea părților, este rău venit azi a se plânga Teodor Panas;

Având în vedere că, această obiecțiune nu este serioasă și urmează a fi respinsă din următoarele considerațiuni. În primul rând, deoarece în speță nu există asigurare, pentru că nu există risc, și, în al doilea rând, societatea de asigurare nu se poate prevala de o clauză dintr'un contract, când acest contract este izbit de o nulitate legală, și deci nu poate fi generator de obligații; că deși societatea Dacia-România susține că, există un risc pentru asigurător, care și-l întemeiază pe ideea constrângerii caracterului persoanei asigurate pentru a-l face să depună într'un termen hotărît și la epocile stabilite sume de bani, care îi va profita la un termen mai îndepărtat, ceea ce asiguratul în cele mai multe cazuri nu ar fi putut să facă singur;

Având în vedere că nicăeri, nici în legea noastră, nici în legile străine, cari au servit drept origină codului nostru comercial, unde se reglementează materia asigurărilor, nu se prevede acest gen de risc; că, doctrina înțelege prin risc «un pericol care ne amenință în persoana noastră, sau bunurile noastre»; că, această obiecțiune cată a fi și ea înlăturată, de oarece bazele pe cari sunt alcătuite societățile de asigurare, sunt în totdeauna speculative, și ideea riscurilor este reglementată tocmai pe calculele făcute asupra speculărei lui;

Având în vedere că, în speță, este vorba de o nulitate edictată de lege, operă directă a legiuitorului care declară nul ceea ce s'a făcut contrariu dispozițiilor regulamentate de el;

Considerând că acest contract pe care societatea Dacia-România îl consideră totuș ca o asigurare, fiind nul, deoarece este lipsit de cauză, condiție esențială pentru existența lui, «riscul», reclamantul Teodor Panas este în drept să ceară restituirea primelor încasate de societatea Dacia-România, deoarece această sumă este deținută fără cauză;

Având în vedere că, societatea de asigurare Dacia-România nu s'ar putea prevala de faptul că există totuș o convențiune care fiind legea părților, urmează a se respecta;

Că, deși legiuitorul codului civil a pus un principiu general (art. 969) care reglementează libertatea convențiilor, totuș există o restricțiune prevăzută de art. 5 c. civ. care nu permite ca părțile să deroage prin convențiuni particulare la legile care interesează ordinea publică;

Având în vedere că acest contract de asigurare, așa cum se prezintă, este o convențiune contrarie legilor și

în fapt este o îmbogățire fără cauză din partea societății de asigurare Dacia-România ;

Că, ordinea publică este interesată ca nimeni să nu se îmbogățească în dauna altuia fără o justă cauză, și deci acțiunea reclamantului este întemeiată și din acest punct de vedere, și urmează a fi admisă odată și cu opoziția, reformându-se sentința opozată.

Pentru aceste motive, admite acțiunea.

Judecător-unic, I. Marinovici.

JURISPRUDENȚA STRAINA

CURTEA DE APEL DIN LIMOGES

— 17 Iunie 1910 —

SUCCESIUNE.—DARE LA O PARTE.—ASCUNDERE.—DECĂDERE.—COMPLICITATE.—ART. 792 C. CIVIL (ART. 703 ROM.).

Articolul 792 c. civil vizează toate fraudele prin mijlocul cărora un moștenitor caută să rupă, în paguba comoștenitorilor săi, egalitatea partagiului și să iasă din limitele în cari legiuitorul a voit ca ea să fie menținută, fie că acest moștenitor dă la o parte efecte ale succesiunii pe cari și-le însușește, fie că le ascunde, tăinuind posesiunea în împrejurările în cari eră obligat să o declare.

De altă parte, donațiunile neraportabile, cari sunt supuse la reducere, făcând parte din masa de împărțit în măsura în care ele excedă cotitatea disponibilă, sunt efecte ale succesiunii, în sensul art. 662 c. civil.

În consecință, în cazul când doi moștenitori cari au primit dela *de cujus* valori mobiliare cu titlu de dar manual, au ascuns existența acestui dar manual în scop de a reține suma totală, în cazul când darul ar trece peste cotitatea disponibilă, art. 792 c. civil le este aplicabil în măsura în care darul manual întrece cotitatea disponibilă, deși el a fost dispensat de raport.

Și puțin importă că unul singur din cei doi meștenitori a incasat cupoanele titlurilor de rentă, obiectul darului manual, atunci când și unul și

altul au cooperat la o fraudă comună și au rămas uniți în manoperile și minciunile întrebuintate în scop de a menține pe comoștenitorul lor în eroare asupra importanței reale a succesiunii.

Prin urmare, atât unul cât și celalt cad deoptrivă sub aplicarea art. 792 cod. civ., și în cazul când darul manual ar excede cotitatea disponibilă, trebuie să fie lipsiți de partea lor în porțiunea excedată.

Observațiune.— Chestiunea de a se ști dacă art. 703 c. civ (art. 792 fr.) se aplică la ascunderea donațiunilor reductibile și raportabile, a fost pusă deja în jurisprudență. În ce privește donațiunile raportabile, Casațiunea franceză s'a pronunțat mai întâiu pentru negativă (Vezi Cas. fr. 6 și 13 Nov. 1855. S, 1856. 1. 248 și 423. — P. 1856. 2. 62 și 402). Dar în urmă, ea s'a pronunțat în sens contrariu (V. Cass. fr. 21 mars 1894; S, și P. 1896, 1, 236, nota d-lui Wahl și trimiterele; 30 mars 1898, S. și P. 1898. 1. 489; 19 oct. 1903, S. și P. 1904. 1. 40). Și tot astfel a decis și pentru donațiunile reductibile (V. decizia precitată din 21 Martie 1894. *Adde* Huc, *Comment. théor. et prat. du C. civ.*, t. 5, No. 200, pg. 243; Baudry-Lacantinerie et Wahl, *Tr. des succ.*, 3e ed., t. 2, No. 1815; Collin, *Et. sur les dons manuels*, pag. 189 și urm. Comp. Laurent, *Princ. de dr. civ.*, t. 9, No. 343; *Répert. gen. du dr. fr.*, v^o *Succussions*, No. 1527 și urm.; Griffond, *C. civ. annoté*, asupra art. 792, No. 33, 34, 37 și urm. Cu toate acestea, mai multe deciziuni ale Curților de apel din Franța au refuzat de a admite această asimilațiune, rezolvând chestiunea în mod diferit, după cum este vorba de o donațiune raportabilă sau de donațiuni reductibile.

Casația franceză consideră ca intrând sub aplicațiunea art. 792 c. civ. (al nostru 703) orice moștenitor care a sustras sau a ajutat la sustragerea unor valori ale succesiunii, orcari ar fi copărtașii cari au să profite din fraudă (V. Cass. fr. 6 juin 1894, S. P. 1897. 1. 124; *Pand. Périod.* 1899. 1. 527; C. Lyon, 20 déc. 1907. S. și P. 1908. 2. 173; *Pand. Périod.* 1908. 2. 173 și notă. Vezi și Cas. română, decizia dată în afacerea succesiunii Sturdza-Gorciakoff, Buletin 1900, pag. 128, și Trib. Ilfov, *Dreptul* No. 76 din 1910).

S. R.